

Загальна характеристика та класифікація мовних звуків

Для складання описової характеристики звукової будови мови насамперед звертають увагу на

1) акустичні особливості кожного звука та

2) його артикуляцію.

Акуст. + артик. особливості тісно пов'язані між собою, тому що **якість** звука залежить від **форми резонатора** та **діяльності мовних органів**.

Активні мовні органи (рухомі): губи, язик, язичок, голосові зв'язки, задня частина глотки, м'яке піднебіння, нижня щелепа;

пасивні (нерухомі): зуби, ясна, тверде піднебіння.

Резонатори: ротова порожнина, носова порожнина, порожнина горла і незначною мірою гортань.

Якість звука (його сила, тембр, тощо) залежать від **об'єма резонатора**, в якому звук твориться.

Головні компоненти звуків: голос і шум; за участю самого голосу - **голосні**, за участю голосу + шуму або лише шуму - **приголосні**.

Поділ на голосні + приголосні базується на кількох протиставленнях:

1) **голосні** утворюються в **гортані** в результаті дрижання голосових зв'язок, ротова порожнина досить широко відкрита, струмінь повітря не зустрічає додаткових перепон, а тому відносно слабкий;

приголосні утворюються в **ротовій порожнині** (деякі - за участю+ **носової**), струмінь повітря долає перепони, тому він сильніший, ніж при творенні голосних;

2) за функціонуванням у мовленні - **голосні** в УМ виступають **складотворчими**, на них може падати **наголос**;

приголосні - в УМ нескладотворчі і ненаголошені (**!!! сонорні** були колись складотворчими, але в суч. східнослов. мовах перейшли у розряд приголосних, хоч і зберігають свою звучність (пор. у рос. м. , де за певних умов вони зберігають свою здатність творити склади: *до-бр, во-нль*; пор. чes. , словац. *prst, krk, trh, skrz*).

Артикуляція звука при ізольованій вимові складається з **трьох фаз:**
екскурсії, витримки та рекурсії.

Українська мова. Енциклопедія. Статті: Акустика (с. 15), Артикуляція(с. 32), Фонетика (с. 700-702), Фонетика експериментальна (с. 702);

O. Leška, N. Savický, R. Šišková. Mluvnice současné ukrajinštiny. Praha, 2001, s, 13-18